

Indianernes økonomiske situation

Af Jørgen Madsen

Meget forenklet kan man sige, at indianerne er fattige, og især reservaterne er blandt de fattigste områder i USA. Denne dårlige økonomiske situation har stor indflydelse på indianernes sociale situation. Samtidig skal det siges, at der selvfølgelig er stor forskel fra sted til sted, fra reservat til reservat, men det ville blive for omfattende at gå ind i en dybdegående analyse af den økonomiske situation på regionalt plan.

Endelig er det vigtigt at understrege, at de oplysninger, jeg fremlægger her, gælder for USA, idet jeg endnu mangler gode kilder om Canada. Jeg vil senere forsøge at tilføje oplysninger om situationen for de canadiske indianere, men indtil videre kan vi bruge en grov tommelfingerregel om, at situationen er meget ens for indianerne i USA og i Canada. De fleste statistiske oplysninger stammer fra folketællingen i 1990 og er derfor ved at være lidt gamle. Når resultatet af den nye folketælling i år 2000 foreligger, vil siderne efterhånden blive opdateret.

Men hvor fattige er indianerne? Middelindkomsten for indianske familier er \$21.750, hvilket svarer til 62% af landsgennemsnittet på \$35.225. Samtidig faldt middelindkomsten for indianerne 5% fra 1980 til 1990. I 1990 levede 31% (i 1980 27%) af indianske familier under fattigdomsgrænsen (\$21.674), sammenlignet med 13% på landsplan. For familier med to gifte forældre var tallet kun 17% for indianere sammenlignet med 5,5% for hele USA. For familier bestående af en enlig mor var tallet 50,4% for indianere sammenlignet med 33,1% for hele USA.

Hvorfor er indianerne fattige? Først og fremmest på grund af stor arbejdsløshed og dernæst lavtlønnet arbejde. 62,1% af indianerne over 15 år var i 1990 tilmeldt arbejdsstyrken (65,3% på landsplan). Erhvervsfordelingen afslører, at der af indianere er relativt få ansatte inden for ledelse, administration, teknisk personale og salgspersonale, dvs. højtlønnede.

Derimod er der mange indenfor servicefag, landbrug/skovbrug/fiskeri, industri og som ufaglært arbejdskraft, dvs. lavtlønnede. Arbejdsløshedsprocenten for alle USA's indianere ligger på omkring 13%, hvilket er dobbelt så høj som på landsplan. For indianere, der lever på eller nær ved reservater, er arbejdsløshedsprocenten gennemsnitlig 40%, og på nogle afsides reservater ligger den på 80-90%.

Hvorfor er der så mange arbejdsløse indianere? Den første årsag er relativt lavt uddannelsesniveau, der dog er blevet væsentligt forbedret de seneste år. I 1980 havde 56% af indianerne mindst en gymnasieuddannelse eller lignende (High School).

I 1990 var tallet oppe på 66%, hvilket stadig er noget lavere end landsgennemsnittet på 75%. På reservaterne var tallet til gengæld stadig i gennemsnit 53,8% og på nogle helt ned til omkring 40%. I 1990 havde 9% af indianere mindst en uddannelse på bachelorniveau, sammenlignet med 20% på landsplan. Ligeledes havde 3,2% af indianere mindst en uddannelse på kandidatniveau, sammenlignet med 7,2% på landsplan.

Hvorfor har så få indianere en uddannelse? Man kan vel sige, at de er i en dårlig cirkel. På den ene side er chancen for at få arbejde ikke særlig stor, hvis de ingen uddannelse har. På den anden side kan indianerne ikke se nogen grund til at tage en uddannelse, fordi de nok alligevel ikke får noget arbejde. Dette skyldes, at der stadig er en vis modvilje fra arbejdsgiverne for at ansætte indianere, der anses for at være dovne.

Desuden er der på reservaterne meget lidt industri og forretningsliv til at skabe arbejdspladser. Det kommer sig af, at reservaterne ligger i meget afsides landlige omgivelser, og der er til og med meget bureaukrati i forbindelse med etablering af virksomheder på reservater. Til gengæld er der visse skattemæssige og juridiske fordele ved, at reservaterne ligger på føderalt jord og derfor ikke er underlagt statslig lovgivning.

En glædelig udvikling i forbindelse med indianernes uddannelsessituation er, at mange af de større stammer i de seneste år har oprettet stammeuniversiteter på reservaterne, hvor indianere (og andre) kan tage almindelige, godkendte uddannelser, samtidig med, at de lærer om deres egen kultur, historie og traditioner (f.eks. sprog samt sang og dans). Universiteterne ledes og drives af indianerne selv og på deres egne præmisser.

Desuden kan indianerne selv have svært ved at starte en virksomhed, idet de pga. fattigdom mangler startkapital. Det kunne de selvfølgelig låne sig til, men undersøgelser har vist, at bankerne har en modvilje mod at låne til forskellige minoriteter, f.eks. sorte, hispaniere og indianere. Desuden kan indianerne sjældent stille sikkerhed til lån, idet reservaterne på papiret ejes af centralregeringen og ikke af dem selv.

Til gengæld har virksomheder, der er ejet af indianere, og som ligger på reservater, en række skattemæssige fordele, der forsøger at tilskynde indianernes iværksætteraktivitet. Endelig er det svært for indianerne at drive profitabelt landbrug på reservaterne, der i de fleste tilfælde ligger på meget dårlig landbrugsjord.

Men tjener indianerne ikke fedt på kasinoer? Man har i de seneste år hørt meget om store indianske kasinoer og spillehaller, der tjener millioner af dollars, og selvom nogle indianske kasinoer har haft meget stor succes, har det i det store sammenhæng ikke betydet et økonomisk opsving for indianerne. Man hører som regel kun solstrålehistorierne, men det har desværre ikke været den store guldgrube for indianerne, som mange håbede på.

Denne tekst ligger på min hjemmeside www.indianere.dk, som løbende opdateres.
